

**Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
verojaostolle****Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi perintö- ja lahjaverolain ja eräiden
muiden lakien muuttamisesta (HE 94/2025 vp)**

Esitys näyttää lähes kaikin osin säännösteknisesti yksinkertaiselta ja selkeältä, joten arviointi kohdistuu lähinnä muutosten tarkoituksenmukaisuuteen.

Esitys on pääosin hyvä. Perintö- ja lahjaverot on perusteltu osa verojärjestelmää, mutta on paikallaan jättää pienimmät perinnöt ja kaikkein pienimmät lahjat verotuksen ulkopuolelle. Kun veroasteikkoja ja lain muita euromääriä ei ole sidottu indeksiin, niitä on aihetta ajoittain tarkastella. Ainoa varsinaisesti ongelmallisena pitämäni kohta esityksessä koskee alaikäisen saantoihin liittyviä muutoksia.

1. Veroasteikoista ja muista euromääräisistä rajoista

Vaikka perintö- ja lahjaverotusta ei ole läheskään kaikissa maissa, se on Suomessa fiskaalisesti relevantti ja perusteltu osa verojärjestelmää. On silti paikallaan, että veron tasoa ja rakennetta arvioidaan kriittisesti, ja sikäli kuin verotuksen tason ei nähdä olevan joiltakin osin kohdallaan, lainsäädäntöä tarkistetaan.

Esityksessä ehdotetaan verotusta kevennettäväksi muutamilla yksittäisillä muutoksilla. Vaikka mitkään muutoksista eivät ole huomattavan suuria, niiden yhteenlaskettu fiskaalinen vaikutus nousee esityksen arvioiden mukaan yli 80 miljoonan euron, joka ei ole aivan merkityksetön määrä. Summa vastaa vajaata kymmentä prosenttia veron tuotosta.

Kokonaisuutena selvästi merkittävin muutos on perintöveroasteikon alarajan nostaminen 50 prosentilla 20 000 eurosta 30 000 euroon. Vaikka veroasteikkoja on aika ajoin muuteltu, nyt alaraja on ollut ennallaan jo jonkin aikaa. Muutoksesta voidaankin osittain puhua inflaatiokorjauksena, joskin se on toteutunutta inflaatiota selvähkösti suurempi.

Monessa maassa verotettavien perintöjen alaraja on huomattavasti korkeampi. Suomen osalta tulee silti muistaa lesken ja alaikäisten lasten vähennykset, jotka soveltuessaan moninkertaistavat tosiasiallisen alarajan. Samalla, kun esitetty rajan nostaminen poistaa osan perinnöistä kokonaan verotuksen piiristä, se tietysti keventää kaikkien verolle menevien saantojen verotusta. Verovelvollisille vaikutus on suurin II veroluokassa, jossa verotus on ankarampaa kuin lähisukulaisilla.

Suurissa perinnöissä kevennys on suhteellisesti hyvin vähäinen, vaikkakin euromääräisesti yhtä suuri kuin muissa vähintään 30 000 euron verotettavissa määrissä. Suurten omaisuuksien perintöverotukseen liittyy jonkinasteinen riski maastamuuttoihin perintöverotuksen häämöttäessä. Tämän houkutuksen eliminointi perintöverosääntelyssä vaatisi kuitenkin hyvin radikaaleja veronalennuksia tai veron poistamista kokonaan. Toinen vaihtoehto olisi lähestyä maastamuuttoproblematiikkaa arvonnousuverolla.

Pienten perintöjen jättämistä verotuksen ulkopuolelle pidän yleisesti hyvänä ja rajan nostaminen on tähän luonnollinen keino. Myös muuten alarajan nostaminen hienosäätää verotuksen tasoa oikeasuhtaisella tavalla.

Lahjojen vapaamäärän ja alarajan nostaminen niin ikään 50 prosentilla 7 500 euroon on niin ikään luontevaa. Samalla päästään korjaamaan lain omituisuus, jossa 19 §:ssä esiintyy 4000 ja 19 a §:ssä 5000 euroa. Maltillisen kokoisten lahjojen verotuksen legitimeettiä nakertaa osaltaan myös eri muodoissa annettavien taloudellisten etujen verokohtelun erot, kun osa on lahjaverotuksen piirissä ja osa ei. Alarajan nostoa tukee osaltaan sekin, että lahjoihin liittyy monenlaista käytännön problematiikkaa kuten ilmoitusaktiivisuuden ja verovalvonnan puutteellisuus.

Myös koti-irtaimiston perintöverosta vapaan määrän nostaminen 7 500 euroon on perusteltu paljolti käytännön syistä. Mitään ilmeistä euromäärää tälle rajalle ei ole. Tässä kohden esityksessä on poikettu 50 prosentin noston periaatteesta ja valittu veronalaisen lahjan alarajaa vastaava määrä, mutta raja voisi olla vaikkapa 10 000 euroa.

2. Alaikäisten osakesaannot

Esitettävistä muutoksista kimurantein on alaikäisten sukupolvenvaihdossaantoja koskeva kohta. KHO:n päätöksiin tarkentunut nykyinen oikeustila, jonka mukaan alaikäistä ei ole voitu osakeyhtiöissä pitää jatkajana, on katsottu liian tiukaksi.

Voikin olla tilanteita, joissa nykyinen rajausta vaikeuttaa sukupolvenvaihdosten edullista toteuttamista, ja voi myös syntyä epäreiluilta näyttäviä eroja toisiaan lähellä olevien tilanteiden kesken. Verotuissa on kuitenkin hyvin tavallista, että poikkeuksellisten etujen säätäminen tietyt edellytykset täyttävälle aiheuttaa kysymyksiä suhteessa niihin lähes samassa tilanteessa oleviin, joihin etu ei aivan näytä ulottuvan. Melkein aina on joitakuuta, jotka jäävät juuri ulkopuolelle, ja etujen laajentaminen on aina pysäytettävä johonkin kohtaan. Tässä hallituksen jäsenyydelle ja toimitusjohtajuudelle osakeyhtiölainsäädännössä asetetut ikärajat ovat harvinaisen selkeä ja looginen kriteeri.

En pidä esitystä tällaisenaan perusteltuna. Lähellä täysi-ikää olevien yhteydessä yritystoiminnan jatkaminen voi olla aidosti jo näköpiirissä ja jollakin tavoin jo meneilläänkin, mutta vaikkapa 2-vuotiaan perillisen tapauksessa ajatus on kovin etäinen. Se, että tällaisen lapsen edunvalvoja nimitetään yhtiön hallitukseen, on kovin keinotekoinen tapa nähdä pikkulapsen jatkavan yritystoimintaa. Sukupolvenvaihdoshuojennusten tarkoituksena on ja tulee olla aito yritystoiminnan jatkaminen eikä verotuen antamisen yrityksen pysymiseen saman perheen omistuksessa.

Edunvalvojaan liittyy muitakin kysymyksiä. Edunvalvoja on useimmiten lapsen huoltaja, ja tällainen on usein muutenkin perheyhtiön hallituksessa. Olisiko tällaisella huoltajalla hallituksessa kaksi hattua, joista toisella hän jatkaisi perillisen yritystoimintaa? Ihmeemmästä sukupolvenvaihdoksesta ei tällöin oikein näyttäisi olevan kysymys. "Jatkamiselle" edunvalvojan välityksellä ei myöskään ole ajallisen keston vaatimusta, toisin kuin osakkeiden omistamiselle. Eräänlainen "pakko"

nimittää verosyistä hallitukseen alaikäisen edunvalvoja ei myöskään ole sopusoinnussa hyvän hallituksen muodostamista koskevien nykyaikaisten periaatteiden kanssa.

Perillisellä tarkoitettaisiin verovelvollista, joka lakimääräisen perimyksen nojalla perii perinnönjätäjän. Huojennus soveltuisi näissä tapauksissa myös testamenttisaantoihin. Vaikka rajaukselle lakimääräisiin perillisiin ei ole täysin ehdotonta perustetta, voidaan pitää ymmärrettävänä, että huojennuksen soveltamisalaa laajennettaessa ollaan mieluummin varovaisia eikä uutta etua tuoda keille tahansa alaikäisille suuntautuviin testamentteihin.

Jos muutos tehdään, pidän perusteltuna sen rajaamista osakeyhtiöihin. Tämä olisi johdonmukaista, koska nykyisten rajoitteiden taustasy on nimenomaan osakeyhtiösääntelyssä eikä muissa yritysmuodoissa ole samanlaisia kategorisia rajoitteita alaikäisen toiminnalle. On niin ikään perusteltua, ettei muutos koskisi lahjoja.

Alaikäisiä koskevien muutosten katsotaan esityksessä olevan perustuslain mukaisia, mutta esityksen saattamista perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi pidetään suotavana. Näin onkin päätetty menetellä. Vaikka asia ei ole valtiovarainvaliokunnan käsissä, totean, etten pidä tällaisen asian viemistä perustuslakivaliokuntaan hyvänä. Ensinnäkin alaikäismuutos on kokonaismerkitykseltään vähäinen, koska se koskee vain harvoja tilanteita. Toiseksi perustuslakivaliokunta ei ole arvioinut sukupolvenvaihdossäännösten perustuslainmukaisuutta ylipäänsä, vaan käsitykseni mukaan jopa kahdesti lainmuutoshankkeet on keskeytetty kalkkiviivoilla perustuslakiarviointiin liittyvien epävarmuuksien vuoksi. Tällaisen taustan vuoksi pienen yksityiskohdan saattaminen valiokuntaan ei ole ongelmattonta.

3. Viivästyskoron alentaminen

Esityksessä ehdotetaan myös alennettavaksi maksamatta olevalle perintöverolle suoritettavaa viivästyskorkoa 1,5 prosenttiyksiköllä. Tätä voidaan lähtökohtaisesti pitää suhteellisen mielekkäänä tapana lieventää veronmaksuun joissakin tapauksissa liittyviä likviditeettihankaluuksia. Vaikka veroihin on useimmiten saatavissa tarvittaessa myös lainarahoitusta, voi olla tilanteita, joissa esimerkiksi vakuuksien riittämättömyyden vuoksi pankkilainaa ei saa. Valtion toimiminen viimekätisenä rahoittajana voi joskus olla yleiseltäkin kannalta hyödyllinen ratkaisu. En kylläkään pidä hyvänä sitä, jos viivästyskorko painetaan niin alas, että veroa ei kannata maksaa ajoissa ja valtio muodostuu laajasti edullisimmaksi luotonantajaksi. Kaavailtu taso näyttäisi olevan nyt tässä suhteessa kuivilla, mutta enempää ei alentamisen varaa oikein olisi.

Mahdolliset likviditeettiongelmat eivät samalla tavoin koske kaikenlaisia saantoja, kuten pankkitalletuksia tai pörssiosakkeita. Matala viivästyskorko saattaa houkutella optimistista perinnön-saajaa jatkamaan osakeomistusta ja ehkä myös kaupankäyntiä valtion edullisella lainalla. Tämä ei oikein kuulu valtion tehtäviin, mutta kyseessä lienee melko harmiton lieveilmiö.

OTT Timo Viherkenttä
Senior Fellow, Aalto-yliopisto
Vero-oikeuden dosentti, Helsingin yliopisto